

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Ob zadnjem četrtletju opozarjamo vse cenjene naročnice in naročnike, da nam določijo, oziroma obnove naročnino. — Obenem vprašamo: Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika? — Vsi na delo za svoje glasilo!

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.

„Zveza narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ ima prelepo nalogo, da pogloblja in širi izobrazbo in da vzgojuje za to delavcev. To svojo nalogo „Zveza“ vrlo vrši; priredila je tekom leta celo vrsto poučnih zbornikov širom zelene Štajerske, pošiljala je k prireditvam združenih društev govornike ter sploh skrbela, da se je začelo obmejno slovenstvo živahnije gibati na kulturnem polju.

Od 8.—12. sept. t. l. je priredila „Zveza“ s sodelovanjem socialnega odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ in eksekutive nar. radikalnega dijaštva poučni tečaj, kos ljudskega vseučilišča, ki je vsestransko vrlo uspel. Udeležili so se ga učitelji in učiteljice, visokošolci iz vseh slov. pokrajin in mnogo celjskih inteligentov, zlasti so se odlikovale z obilno udeležbo celjske narodne dame, ki so tako dokazale, da jim je za resno narodno delo. Vsak dan je bilo udeležencev 50—60, ki so z velikim zanimanjem poslušali predavanja, se živahno udeleževali debate ter vztrajali od 9. do 12. in od 2. do 5. ali celo 6. ure popoldne. Tečaj ni nudil udeležencem le obilo poučnega, temveč z izleti, ogledovanjem raznih gospodarskih naprav se je nudilo poleg pouka tudi razvedrilo.

Prišel se je tečaj 8. septembra s predstavo Pesek-Adamičeve igre „Slepa ljubezen“, ki smo o nji že obširno poročali.

V četrtek 9. septembra dopoldne je otvoril predsednik „Zveze nar. društev“, tov. nadučitelj Pesek, vrsto predavanj s pozdravom g. deželnega poslanca dr. Kukoveca in vseh udeležencev.

Prvi je predaval tov. A. Ogorelec, nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah, o alkoholizmu in abstinencnem vprašanju. V svojem nad 2 uri trajajočem temeljitem in izbornem govoru je razlagal, kaj je alkohol, alkoholna pijača, alkoholizem, kdaj vse se pije in zakaj se pije. Slikal je pogubni vpliv alkohola, posebno pa alkoholizma (rednega nezmernega uživanja alkoholnih pijač) na telo in dušo pijanca in tudi na njegove potomce. Razmotrival je vprašanje abstinence s socialnega in narodnega stališča ter koncem govora predlagal, da se ustanovi društvo abstinentov.

V debato so posegli: Pesek, Prekoršek, Uratnik, Satler, Vadnal, Oset in Knaflič. — K društvu abstinentov se je na to prijavilo 15 članov in članice ter se je izvolil sledeči pripravljalni odbor: predsednik in tajnik A. Ogorelec, njegov namestnik J. Urek in poročevalec za časopise F. Uratnik.

Drugi je predaval tov. R. Knaflič, nadučitelj v Gorici pri Mozirju, o ustanovitvi in poslovanju narodnih knjižnic. V svojem izvrstnem in zanimivem govoru je pokazal na postanek in razvoj kulture sploh in raznih specialnih kultur ter dokazal, da je podlaga napredku in razvoju vsake kulture knjiga, književnost. Prešel je potem na naše slovenske razmere ter dokazoval, da so naša književnost sploh in posebe še naše knjižnice odločilnega pomena za naš obstoj in razvoj. Predavatelj je v svojem poročilu dokazoval, da narod z bogato književnostjo ne vtone nikdar v tuji individualnosti, četudi ga obdajajo od vseh strani silnejši narodi, in da je dolžnost vseh stanov, da slovensko književnost podpirajo, širijo in pospešujejo. Da se narodova kultura povzdigne na višjo stopnjo, je neobhodno potrebno, da se sedanje šolske knjižnice razširijo in pretvorijo v javne knjižnice, kar se ujema z določbami ukaza c. kr. dež. šol. sveta iz l. 1873., ki obsega določbe šolskih knjižnic. Te knjižnice imajo stalno prihodnost, knjižnice pa, ki se

ustanovljajo na podlagi društev, ne morejo imeti stalne prihodnosti, ker so izpostavljene prepripirom, ki prejalisej v društvih nastajajo. Vsaka javna knjižnica mora biti nad stranikami; zakaj ona je namenjena izobrazbi vseh slojev naroda brez razločka struj v njihovem mišljenju. S knjigo v srce, a s srcem k narodu svojemu! Tov. nadučitelj je tudi navedel celo vrsto prezanimivih spominov in praktičnih izkušenj iz lastnega knjižniškega delovanja, za katere smo mu bili poslušalci hvaležni.

Ker se predavanje tov. Knafliča tiče šolskih knjižnic, kako se naj te razširijo v javne ljudske knjižnice, prosimo, naj priobči svoj referat v celoti v „Učit. Tov.“ ali „Popotniku“.

V debato, ki se je precej raztegnila so posegli: Prekoršek, Uratnik, Ogorelec, Pesek, Vadnal, Lešničar in dr. Lipold. Vsi so zastopali splošno načelo, da morajo služiti naše knjižnice kot važno izobrazovalno sredstvo le praktičnemu izobrazovalnemu delu; zato je treba, da se oprostijo nadležnega knjižnega balasta in da se naročujejo le najboljše in najprimernejše knjige. — Priporoča se ustanavljanje šolskih ljudskih knjižnic, a velike važnosti za naše razmere so tudi male, premakljive knjižnice osobito tam, kjer vrše probujevalno delo. Razvoj našega društvenega življenja itak kaže, da se glibjemo proti knjižnicam kot izobrazovalnim društvom in bo treba torej temu vprašanju posvečati vso pozornost. Samoobsebi umevno pa je, da obstoji lahko v vsakem kraju po več knjižnic. Priporoča se brezplačno izposojevanje knjig.

Popoldan istega dne je predaval dr. Lipold o Sokolstvu in izvajal te-le misli: Uvideva se vedno bolj nujna potreba prosvetnega dela, večje intenzivnosti v naših društvih in trdne organizacije napredne mladine. Marsikje dobi največ zaslobe to delo v sokolskih društvih. Poglobimo se v sokolsko idejo in širimo pravo umevanje sokolstva. Sokolstvo nas uči nositi glavo pokonci, četudi nas je malo, bomo organizirani silni. Krepimo svoje mišice in svojega duha, neupogljiv naj bo naš tilnik in neupogljiva naša volja. — Zdrav duh bo

v zdravem telesu silnejši, in fizičnim silam naj se pridruži silna duša. Brez telovadbe si ne moremo misliti Sokola, telovadba pa ni še sama sebi namen. Sokol hoče vzgojevati neupogljive značaje, ki ne omahujejo in so vztrajni. Odkritosrčnost je doma v sokolskih vrstah, bodimo v medsebojnem presojanju stvarni pravični in nikdar [zakriviti, nesorazumljenje je mnogokrat vzrok nepotrebnim razprtijam. Ker nas je malo, moramo mi duševno in s krepkostjo svoje volje in svojih značajev nadkriljevati številnejše nasprotnike. Nadalje govori referent o svobodi, enakosti in bratstvu, za katerim stremi Sokolstvo, o Tyršu in Fügnerju, praškem Sokolu in razvoju Sokolstva pri nas. Klerikalni telovadci hočejo biti Sokoli, prevzeli so nekaj zunajnosti Sokolov, gre jim za efekt, nimajo pa idej in podlage, in telovadba brez vodilne ideje je ko stroj brez strojnikov. Njim gre le za mladino; četudi se nimamo bati njih plitvih organizacij, je vendar naša dolžnost, da pridobivamo vedno, zato vzgajamo svojo mladino in ne pustimo je zavesti klerikalcem v nizki fanatizem.

H koncu govori referent še o tehnični strani ustanavljanja sokolskih društev.

Tudi po tem skrbno sestavljenem, izbornem referatu se je razvil poučen razgovor. Pesek in Ogorelec sta zastopala stališče, naj se ustanove sokolska društva tudi po vaseh, kjer so le količkaj dani pogoji; res je, da se ne bodo mogla pospeti na višino sokolskih društev po mestih in trgih, a opravljala bodo neprecenljivo narodno in napredno organizatorično delo. Prekoršek in Lešničar sta poudarjala posebno idejno stran sokolstva, ki se pri nas ponekod premalo goji. Vadnal govori o ustanovitvi sokolskih telovadnih odsekov in tov. Pesek predlaga, naj se napravi štajersko sokolsko župo, da priredi vadijski tečaj za učiteljstvo in dijaštvo. Sprejeto.

Zadnji je predaval urednik Lešničar o časnikarstvu in časnikih. Razpravljal je 1. o zgodovini in razvoju časnikarstva, 2. o razmerju med časnikarstvom in

LISTEK.

Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.
(Dalje.)

Leta 1889.

III.

(Kratka vsebina: 1. Holz pri Volariču. 2. Spis Volaričev „O srecu“. 3. Kompetoval je v Pevmo.

Kozana 26./4. 89.

Dragi Janko!

Tvoj list in dopisnico sem prejel. Oprost, da Ti nisem nič pisal, obilo delo me je zadrževalo. Zdaj imam mnogo pisarije za „Veselicu 12. maja“; treba mi je prepisovati igro, glasove, razna vabila in prošnje. Vrh tega pišem svoje skladbe, ker se pogajam z Giontinijem. Ali Ti je poznan V. Holz, agent banke Slavije v Ljubljani? V spisih se podpisuje „Kretanov“. — Ta — prijatelj moj, bil je pri meni 2 dni in mi je obljubil delati na to, da

prodam svoje rokopise. Vederemo! — V zadnjem listu sem res pozabil odposlati „O srecu“ — no, pa zdaj! Prosim pa, da mi ga vrneš, kajti ga lahko še tu pa tam vporabim.

Ali boš prosil v naš okraj. Službe so razpisane. Prosi v Vipolže! Golja pojde gotovo proč (službuje šele prvo leto.), ako pros, kdo definitivnih. Sicer pa bo najbrže kaka večja sprememba in potem se učiteljsko osobje zmeša. Čul sem, da pojde v Gabrije Leban Henrik, a v Kojsko pa Širok. V Pevmo se ne ve, kdo pride, ker je vse polno prosilcev (med temi tudi jaz, dasi sem gotov, da ne dobim!) Največ upanja imata Strnad iz Črnič ali pa Jug iz Števerjana. Odločeno bo 24. maja!

Ako želiš v Vipolže, rekel bi da gotovo dobiš. Piši nadzorniku V. en list in vprašaj ga za svet. Rad odgovori. Obenem piši: Anton Skolarisu, preds. krajn. šol. sveta v Vipolže (Kojsko) ali bo stanovanje in če dobiš orgljanje. Jaz menim da. Saj nameravajo kupiti ali vsaj vzeti v najem novo poslopje (krčmo — to si videl) za šolo in učitelju v stanovanje. Organist je tudi umrl — so brez njega. Piši

doli, vem, da ti vse razjasni in lahko tudi sami izrazijo okr. šol. svetu, da žele Tebe!

Zdaj sem zopet prepisal na čisto nekaj novih skladb. Pri priliki Ti jih pošljem, da mi poveš svoje mnenje. — Vreme slabo! Zdravi vsi! Enako želim Tebi in soprogi. — Skušaj če mogoče priti 12. maja v Kozano k veselici. Obenem boš lahko govoril v Vipolžah. Seve, ponedeljek že moraš dobiti prosto.

Pozdravlja Te Tvoj verni

Volarič.

Pozdrav tudi gospel! Enako od soproge! Bog!

IV.

(Kratka vsebina: 1. Spor v Kozani. 2. Vzpodbuda k delu. 3. Nadzornik V. 4. Prijateljstvo.)

Dragi Janko!

Tako je. Ne bodi hud name, da Ti toliko časa ne odgovorim. Opravila za „besedo“, koje smo imeli 11. t. m. potem moja bolešt (prehlad v čevah) zadrževala so me, da Ti nisem takoj odgovoril. Dobil sem Tvoj list in dopisnici. Pesmica mi dopada — a ne vem, če bode primerna za vglasbitev. Sicer pa de-

lam zelo malo nekaj časa. Druge skrbi, druge misli. Bil sem v zadregi tudi glede stanovanja, no dobil sem drugo lepše in — dražje. Preselim se drugi četrtek. A Ti si še vedne v stari luknji? Sprl sem se z Kozanci, ker mi niso hoteli kakor po navadi, plačati orglanje v tem času (Moja plača teče od junija do junija). A vzrok temu bil je naš — vikar.

Odpovedal sem se celo orglanju, toda vem, da me naprosijo z nova — hotel sem pa le občinarje razdražiti na g. nunca.

Kaj pa Ti? Vedno stari? Obžalujem, da nisi dobil službe — osoda nas preganja. Pa trpi in molči! Že bo kedaj kaj — ali pa naj vrag vse vzame. Novi časi, nove osebe, novi nazori. To je moje menenje in nadejam se, da bo potem tudi za naju kaj boljšega. — Kako ti vga goriški razpor! Ali si ga videl Tonkija et Comp.?!
Pa menda ne bodo nepremagljivi. Udri ga! Tu kujemo dr. Gregoriču sožalnico in zaupnico. Mož bo kedaj še dobro odškodovan za njegovo nesebično požrtvovalno delovanje. Res, on je mož — škoda, da je malo takih med

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška
tovarna Cottage-Organs in
orgelj-harmonijev. 36
52 37

Najboljše
orgelj-harmonije
obeh sistemov izdeluje
in pošilja najceneje
RUDOLF PAJKR
& Komp.,
Kraljevi gradec št. 133
(Češko).

Zaloga: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh
velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve,
semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštine prosto do zadnje že-
lezniške postaje. Gospodom učiteljem visok
rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz
češke tkalnice 111 52-14

Marije Jirsové

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/ Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih
društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2-8 metrov dolgih odrezkov
cefr, kanafasa, flanele, platna, modrotiska
itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta
40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja
za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in
močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci
blaga zastoj in franko.

Zagrebska tovarna, tvrdke Henrik Francka sinov, v vsakem oziru novodobno urejena,
izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.

V Vaš prid bode, bodete li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu
pravemu : Franckovem : kavnem pridatku z mlinčkom,
iz zagrebške tovarne.

al. Zaga V. Y 1162, 5:9 I. V.

Tovarniška znamka.

Ne zamudite

se letos prepričati o čudovito zni-
žanih cenah

v veletrgovski hiši

R. STERMECKI v Celju.

Vzorci proti vrnitvi in pošiljavi čez
K 20.— franko.

Posebno po ceni je: fina satinasta
odeja, šivana, lastni izdelek, samo
K 8.— 55 26 19

30 24-14

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode
in dečke, sportnih oblek, površnikov,
dežnih plaščev in zimskih suknj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski ko-
stumi se izdelujejo po meri in najnovejšem
kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez poročila.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. **O. Bernatovič.**

Otvoritev gostilne.

Podpisani dediči vljudno naznanjamo, da smo otvorili

ново gostilno na „Friškovcu“

kjer točimo pristna dolenjska vina. — Dobe se tudi vedno
razna mrzla jedila. — S spoštovanjem

Grajzerjevi dediči.

159 1

V najtnejšem založništvu je izšla:

VOJVODINA KRANJSKA

Izdava A za šole:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom in
dodanim pojasnilom zemljepisnih znamenj.

Sestavljen in natisel

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Visoki deželni svet kranjski je z razpisom z dne
25. maja 1907, št. 2463, odobril in pripustil to učilo
v uporabo kot razredno na ljudskih in meščanskih
šolah s slovenskim učnim jezikom.

Vsi nariski, izvršeni na 18 listih, so risani v
merilu 1 : 75.000. — Velikost 87 x 60 cm.

Torej ponazorjujejo po minimalnem načrtu za
zemljepisni pouk v ljudskih šolah izbrano učilo v taki
velikosti in preglednosti, da ga vsi učenci vsega
razreda lahko do daljavo čitajo.

Cena 10 K.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Cena 1 K.

Izdava B za učence:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom.

Sestavljen in natisel

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Izbor učiva se nastavlja doslovno na podoben
učni načrt, ki ga je odobrila c. kr. deželna šolska svet
z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791, in ki
velja kot normativ za domoznanski pouk v četrtem
šolskem letu 2-, 3-, 4- in večrazrednih ljudskih šol.

Z razpisom vis. c. kr. deželnega šolskega sveta kranj-
skega z dne 28. januarja 1908, št. 468, je to delo
odobreno kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah.

Trgovsko obvestilo.

Čast nam je s tem naznaniti, da smo svojo pivovarno, ki smo jo od leta 1854 pod imenom G. AUERJEVIH
DEDIČEV v Ljubljani vodili, prodali delniški družbi pivovarne „UNION“.

Zahvaljujemo se svojim p. n. odjemalcem in trgovskim prijateljem za nam dosedaj izkazano zaupanje in naklo-
njenost s prošnjo, da bi isto ohranili tudi novemu podjetju.

G. Auerjevi dediči.

Čast nam je s tem naznaniti, da smo svojo pivovarno, ki smo jo od leta 1864 pod imenom I. KOSLER IN
DRUG v Spodnji Šiški vodili, prodali delniški družbi pivovarne „UNION“.

Zahvaljujemo se svojim p. n. odjemalcem in trgovskim prijateljem za nam dosedaj izkazano zaupanje in naklo-
njenost s prošnjo, da bi isto ohranili tudi novemu podjetju.

I. Kosler in drug.

Čast mi je s tem naznaniti, da sem svojo pivovarno, ki sem jo od leta 1849 pod imenom I. PERLES v Ljub-
ljani vodil, prodal delniški družbi pivovarne „UNION“.

Zahvaljujem se svojim p. n. odjemalcem in trgovskim prijateljem za dosedaj mi izkazano zaupanje in naklonje-
nost s prošnjo, da bi isto ohranili tudi novemu podjetju.

I. Perles.

Z ozirom na predstoječe trgovsko poročilo nam je čast naznaniti, da smo 1. oktobra t. l. kupili sledeče
pivovarne: **G. Auerjevi dediči v Ljubljani, I. Kosler in drug v Spodnji Šiški in I. Perles v Ljubljani,**
in da bomo iste v večjem obsegu pod imenom

„Delniška družba pivovarne Union“

dalje vodili. — Potrudili se bodemo naše p. n. odjemalce vedno in v vsakem oziru v popolno zadovoljnost postreči in
jih prosimo, da nam ohranijo isto zaupanje, ki so ga imeli do zgoraj imenovanih tvrdk.

Delniška družba pivovarne „Union“.

158 1